

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ioannis De Lvgo Hispalensis, Societatis Iesv, S. R. E. Tit.
S. Balbinæ Presbyteri Cardinalis, Disputationes
Scholasticæ, Et Morales De Virtute Fidei Divinæ**

Lugo, Juan de

Lugduni, 1656

II. Vtrum Deus possit mentiri, vel saltem falsum reuelare.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81031)

feritur: tunc autem nihil asseritur, cum nemini detur notitia mentis proferentis falsæ, quam quidem nemo intendit dare sibi: ipsi contra propriam mentem, quia nemo potest sibi persuadere id quod scit, & credit esse omnino falsum.

12

Hoc tamen intelligo, quando proferens voces cum nemine profus loqui vult absolute, vel saltem sub conditione. Vnde alter dicendum erit in primis, quando vellet loqui per illas voces falsas cum Deo, vel cum Angelis bonis, vel malis, vel etiam cum animabus separatis. Nam licet Deum non possimus fallere, nec facere quod veniat in notitiam mentis nostræ aliter, ac est: possumus tamen ponere voces aptas ex se ad dandam ei talem notitiam falsam, & hoc ipsum intendere, quantum est ex parte nostra: atque adeo possumus illi mentiri dicendo, nos habere propositum aliquid faciendi, cum tale propositum non habeamus. Quia licet possumus loqui cum Deo per voces externas veras, licet non demus ei notitiam mentis nostræ per voces, quam ipse aliunde perfectissime intuetur; sic possumus per voces falsas mentiri Deo, licet cum effectu non persuadamus ei notitiam mentis nostræ contra id, quod in mente habemus: quia conamur saltem, quantum in nobis est id ei persuadere. Quod tamen nobismetipsis persuadere non conamur; quia nemo sibi vult persuadere id, quod putat, & tenet esse falsum. Dixi tamen, non posse facile contingere tunc periurium; quia nolo nunc contendere, an possit aliquis habere aliquando etiam eam voluntatem, quia velit persuadere sibi, si fieri posset, mentem suam non esse illam, quam de facto habet, sed aliam, & ad hoc sibi per voces loquatur: quo casu, licet propriè non mentiretur, quia mendacium, sicut & veritas est ad alium, videtur tamen asserere Deum in testem, non quidem mendacii sed falsi, quod sufficeret ad peccatum periurij contra religionem.

31

Vnde etiam posset concedi, quod possit inueniri mendacium, atque etiam periurium, quando aliquis apud se solum ita loqueretur per voces externas falsas, vt ex intentione sua dirigat voces illas ad alios sub conditione, si eas audiant. Sic enim Sacerdos celebrans coram vno solo, vel etiam recitans officium diuinum solus dicit, *Orate fratres, Dominus vobiscum*, & similia, dirigens illas voces, quantum est ex se, ad plures, si adint, vel audire possint. Sic aliquis in loco obscuro posset loqui cum aliis, si forte adint, quamuis neminem adesse videat, & tunc posset mendacium, & periurium committere. Sic ergo, qui solus profert voces, posset dirigere eas non ad se, sed ad alios sub conditione, si adint, vel audiant. Ideo dixi, requiri voluntatem saltem conditionatam manifestandi mentem falsam aliis, vt possit esse mendacium: quare à fortiori eadem intentio conditionata sufficeret tunc ad peccatum periurij.

14

An qui scit, dicta sua à nemine credenda, peccet adhuc peccato mendacij? Ratio dubitandi.

Secundum dubium circa hoc ipsum esse potest, an qui scit, dicta sua à nemine credenda, peccet adhuc peccato mendacij. Ratio dubitandi esse potest, quia tunc nullum animum fallendi habet, cum sciat à nemine id credendum; imò fortasse ideo id dicit, quia scit, non esse credendum, non dicturus, si credendum putaret: ergo nullo modo intendit communicare aliis notitiam, quam non habet. Dicendum tamen est, reperiri tunc verum mendacium & per consequens periurium, si iurandum apponatur. Ita Lorca dicto n. 2. in

fine, & ratio ex dictis esse potest, quia in eo casu ille adhuc loquitur, ergo ordinat mentem suam falsam ad eos, quos alloquitur, & per consequens habet aliquam voluntatem, quod ij cognoscant, eam esse suam mentem. Ad hoc enim non requiritur voluntas, & intentio absoluta finis, nempe notitiæ falsæ in aliis generandæ, sed sufficit voluntas absoluta mediij, nempe vocis ex se manifestatiue talis obiecti falsi, & voluntas saltem conditionata finis, nempe quod alij concipiant eam esse mentem loquentis. Quæ voluntas stare potest cum desiderio simul, quo optet, ne audientes id credant. Sic enim testis coactus ad testificandum verum crimen sui amici, illud manifestat iudici, à quo tamen desiderat id non credi. Qualis autem sit illa voluntas in loquente communicandi mentem, & quomodo possit stare cum desiderio, quo optat non intelligi, videmus postea sect. 3.

SECTIO II.

Utrum Deus possit mentiri, vel saltem falsum reuelare.

Supposita ergo differentia inter mendacem, & falsum asserentem, probandum iam est, utrumque Deo repugnare. Fuit autem in primis etiam omni blasphemia plenus aliquorum, qui vt sua excusarent mendacia, Deum etiam mendacem facere non erubuerunt dicentes, ipsum de facto sepe mentitum fuisse, ita Priscilianistæ heretici, & Armeni, de quibus Augustinus lib. contra mendacium cap. 2. & lib. de heresibus hæres. 70. Guido Carmelit. lib. de heresibus cap. 30. Calisto aduersus hæreses, verb. Deus, hæres. 13. & Valentinus in præsentis quæst. 1. puncto 3.

Ab hoc errore parum distat Robertus Holthoe in 2. quæst. 2. art. 8. memb. 3. & in 3. quæst. 1. art. 8. qui fatetur, Deum non posse quidem mentiri; posse tamen decipere, & dicere falsum: quia mendacium addit malitiam moralem, quæ Deo repugnat, sicut potest Deus hominem occidere, non tamen committere homicidium, quia hoc nomen significatur occisio iniusta, & illicita. Ita Deus potest dicere falsum, & decipere, & de facto id fecit; licite tamen, & ideo absque mendacio quod non fit, nisi illicitè, & contra prohibitionem.

Secundò, Alij dixerunt Deum de facto nec mentiri, nec falsum dicere, nec id posse facere de potentia ordinaria, posse tamen de potentia absolute, non quidem mentiri propter rationem proximè traditam, sed tamen falsum reuelare, ita Petrus de Aliaco in 1. quæst. 2. dub. 3. circa solutionem 4. rationis, Adamus Godamus in 3. dist. 14. quæst. 4. art. 2. Almainus in moralibus cap. 7. Gobi. in 3. dist. 18. littera G.

Catholica, & communis doctrina negat in primis Deum vnquam mentitum, vel falsum etiam asseruisse. Hanc esse de fide fatetur Theologi omnes, quos videre poteris apud Suarez disp. 3. sect. 5. num. 6. & constat, sine hæresi negari non posse, cum opponatur directè propositionibus de fide reuelatis in sacra Scriptura Numer. 23. Non est Deus quasi homo, vt mentitur necmer. 23. Non est Deus quasi homo, vt mureretur. ad Tit. 3. Qui non vt filius hominis vt mureretur. ad Tit. 3. Qui non mentitur Deus. ad Rom. 3. Est autem Deus verax,

& omnis homo mendax. Ioann. 8. *Qui misit me, verax est.* Matth. 24. *Celum & terra transibunt, verba autem mea non transibunt.* Psalm. 144. *Fidelis Deus in omnibus verbis suis, & sanctus in omnibus operibus suis, & alibi passim.* Testimonia verò sanctorum Patrum, & alia Scripturæ loca indicabo conclusionem sequenti ad probandum, nec de potentia absoluta posse Deum falsum dicere.

17 Nunc aduerto, hæc loca non solum probare, Deum non esse mentium, propterea mendacium includit peccatum, sed etiam non dixisse falsum. Ad quod ponderari possunt verba adducta ex cap. 23. Numer. *Non est Deus quasi homo, ut mentiar, &c.* nam statim subiungitur. *Dixit ergo, & non faciet & loquutus est, & non implebit.* Quæ consequentia non esset bona, si Deus sine peccato mendacij posset falsum dicere: non bene enim argueretur, Deus mentiri non potest, ergo faciet, quod promissit: posset enim respondere, qui sententiam illam Holchor tueretur, Deum quidem non posse mentiri, posse tamen falsum prædicere, & promittere, atque ideo ex Dei prædicatione non sequi, quod res ponenda sit. Ad hoc etiam est optimus locus ex prima Epist. Ioann. cap. 5. *Qui non credit Filio Dei, mendacem facit cum, quia non credit in testimonium, quod testificatus est Deus de Filio suo.* Quod etiam argumentum inutile, & vanum esset, si Deus absque mendacio posset testificari falsum: tunc enim, qui non crederet Deo testificanti, non faceret Deum mendacem, sed dicentem falsum: & tamen Apostolus affirmat, quod eo ipso faceret Deum mendacem: idem constat ex verbis illis vniuersalibus Psalmi: *Fidelis Deus in omnibus verbis suis.* Si enim Deus aliquando decipit, quamvis tunc non esset mendax, quia sine peccato id faceret; non tamen esset positivè fidelis in verbo illo, cum non conformaret facta dictis, quod est proprium fidelitatis.

18 Fateor quidem, in nobis posse distinguere, & separari, *mentiri & dicere falsum etiam scienter*, quia posset aliquis per ignorantiam inuincibililem putare, quod liceat aliquando dicere falsum; & tunc diceret falsum, & deciperet absque peccato, & non mentiretur formaliter loquendo, quia mendacij nomen fortasse includit malitiam formalem, qualis in illo actu non esset, sed solum materialis, quare posset fortasse dici mendacium materiale, & non formale; in Deo tamen hæc distinctio non habet locum: quia sicut in Deo non possunt distinguere *mentiri & dicere falsum* ratione ignorantie, sicut in nobis, qui sæpe dicimus falsum, quod ex ignorantia putamus verum, absque mendacio; quia nimirum Deus non potest dicere falsum, quod non sciat esse falsum: ita licet nos possemus aliquando dicere falsum scienter absque culpa mendacij, quia per ignorantiam inuincibilem, vel inadvertentiam non aduertemus ad eius turpitudinem & malitiam; Deus autem nec ignorare, nec obliuisci potest illam turpitudinem, atque ideo hæc tria in Deo idem essent, *dicere falsum, & dicere falsum scienter, & mentiri.*

19 Hoc supposito dicendum est secundò, & omnino tenendum, Deum nec de potentia etiam absoluta posse mentiri, aut falsum dicere: in hac etiam conclusione conveniunt ferè omnes Theologi: & licet aliqui tradant eam solum ut sententiam Theologicam, quos refert Suarez loco supradicti. *Card. de Lugo de Virtute Fidei Divina.*

præ citato: alij tamen graui censura contrariam afficiunt. Valentia ubi supra dicit, esse ad minus temerariam; Suarez dicit, esse æquè certam hanc conclusionem ac primam, quæ erat de fide. Lorca disp. 9. memb. 1. num. 2. dicit contrariam esse erroneam; quod idem dicit Turrianus disp. 3. dub. dicens, sine iniuria fidei id dici non posse, & Banes, quem sequitur Granado tract. 1. disp. 7. sect. 1. num. 8. Coninch. disp. 10. num. 5. dicit, vel esse de fide, ut ipse opinatur, vel proximam fidei hanc conclusionem, & num. 14. dicit, esse apertam blasphemiam & hæreticum dicere, quod Deus de potentia absoluta posset mentiri. Denique Hurtado disp. 18. sect. 4. §. 14. putat, sine hæresi defendi non posse, quod Deus de potentia absoluta posset mentiri, vel falso loqui. Ego quidem, licet non iudicarem, puniendum ut hæreticum formalem, qui id diceret, puto quod proximè ad hæresim accedat.

Probatur primo ex scriptura ad Hebr. 6. *Volens Deus abundantius ostendere immobilitatem consilij sui interposuit insurandum, ut per duas res mobiles, quibus impossibile est mentiri Deum, firmissimum solatium haberemus; in quo loco pondero in primis iuramentum, licet in nobis addat supra simplicem assertionem, in Deo reuera solum addere energiam, quia iurare est asserere Deum in testem: Deus autem non potest loqui, quia affectat se in testem. Deinde aduerte, Paulum non solum excludere à Deo mendacium de potentia ordinaria, sed etiam de potentia absoluta, nam si posset Deus mentiri de potentia absoluta; non haberemus firmissimam spem, quam colligit Paulus ex impossibilitate mentiendi: possemus enim formidare, an Deus vrens sua potentia absoluta promississet nobis falsò sine intentione implendi. Deinde est optimus locus ad Rom. 3.*

Est enim Deus verax; omnis autem homo mendax quo loco non est sermo de actu, sed de potentia; nam plures sunt homines qui actu non errantur; Deus autem nec actu, nec potentia mentitur: quo sensu hunc locum explicat Ambros. lib. 6. ep. 37.

Idem colligitur ex eodem Paulo 2. ad Timoth. 2. *si non credimus*, inquit, *ille fidelis permanet: negare se ipsum non potest.* quasi diceret, si non permaneret fidelis, sed posset non stare promissis, negaret se ipsum Deus, quod tamen de potentia absoluta facere non potest. Vnde Dfonylius de diuinis nominibus cap. 8. *Negat*, inquit, *sui est à veritate prolapsio: est ab eo, quod est, prolapsio; Deus ab eo, quod est, prolapsi non potest.* Item ad Hebr. 6. *Non enim iniustus Deus, ut obliuiscatur operis vestri ubi Apostolus supponit, Deum, si negaret præmia promissa, fore iniustum, hoc est, inhonorem: Deus autem nec de potentia absoluta potest esse infidelis, ut constat. Possunt etiam induci verba supra citata ex c. 23. Numer. Non est Deus quasi homo, ut mentiar, nec ut filius hominis, ut mutetur.* Ex quibus verbis colligitur primò, si Deus mentiretur, futurum iam ut hominem: deinde esse repugnantiam de potentia etiam absoluta ut promissa non seruet: quia alioquin posset responderi, adhuc spem vacillare, cum Deus saltem de potentia absoluta posset à promissis decedere; induci etiam possunt verba citata Christi, *Celum & terra transibunt, verba autem mea non transibunt*: defectio autem cæli, vel terræ non esset de potentia ordinaria, sed de absoluta, ergo de hac eadem potentia negat possibilem defectum in verbis suis. Denique asserri potest illud Ioan. 8.

20

Probatur ex Scriptura.

21

Deus esset quasi homo se mentiretur.

vbi Christus de Diabolo dicit, *cum loquitur mendacium, ex propriis loquitur, quia mendax est, & pater eius.* Si autem Deus mentiri posset, iam Deus etiam esset pater mendacij, & alia similia.

22.
Probat ex
Patribus.

Probat secundò ex Patribus, qui hanc repugnantiam agnoscunt vt essentiali Deo. Athanas. lib. de Incarnatione Verbi: *Absurdum est, inquit, Deum in suis verbis mentiri: non enim Deus fuisset.* Dionysius verbis suprà relatis dixit, negationem veritatis esse prolapsionem ab ente, & Deum ab ente prolabi non posse. Basilius serm. de abdicatione rerum: *hæc verba, inquit, Dei sunt, & ideo falsa esse non possunt.* Vbi aduerte, Patres non solum de mendacio loqui, sed de falsitate, seu desertione veritatis. Sicut etiam Augustinus tom. 9. lib. 1. de symbolo in princip. in Deo æquiparat impotentiam moriendi, & impotentiam fallendi. *Deus omnipotens est, inquit, mori non potest, falli non potest, mentiri non potest.* Et paulò post: *nam si mori posset, non esset omnipotens, si mentiri, si fallere, si falli, si iniquè agere, non esset omnipotens.* Vbi ad verumque, nempe ad mentientium, atque etiam ad fallendum negat Deo potentiam, sicut ad moriendum, vel ad errorem concipiendum. & lib. 83. questionum, quest. 53. dixit, impium atque nefarium esse cogitare de Deo, quod decipiat. Clarissimè etiam Anselmus lib. 1. cur Deus homo, cap. 12. ostendit, non potuisse in Deo reperiri falsitatem & deceptionem sine malitia. *Non enim sequitur, inquit, iustum est mentiri, si Deus vult mentiri; sed potius Deum illum non esse.* Nam nequaquam potest velle mentiri voluntas, nisi in qua corrupta est veritas; imò qua deserendo veritatem corrupta est. Et subdit: *cum ergo dicitur: Si Deus vult mentiri, non est aliud, quàm si Deus est talis natura, quæ vult mentiri; & idcirco non sequitur, iustum esse mendacium; nisi ita intelligatur, sicut de duobus impossibilibus dicimus: si hoc est illud est: quia neque hoc, aut illud est.* Nec dicas, Anselmum loqui solum de mendacio, proptèr includente malitiam, & proptèr sic repugnare Deo: imò enim probat, non potuisse in Deo reperiri materiale ipsius mendacij sine malitia, & turpitudine: dicit quippe, non posse fieri iustum illum actum ex eo, quod Deus illum velit, ergo non posse separati à turpitudine: quod rursus explicat ratio, quia non affert, quia non potest velle mentiri voluntas, nisi in qua corrupta est veritas, quam veritatis corruptionem supponit repugnare diuinæ voluntati, quia alioquin voluntas deserendo veritatem corrupta esset: ergo ex mente Anselmi ipsa etiam corruptio veritatis Deo repugnat, & ideo repugnat mendacium. In eodem sensu loquitur Chrysostom. homil. 1. in symbolum: *Creditis, inquit, Deo omnipotenti, quia posse ipsius non potest inuenire non posse; tamen aliqua non potest, ut pote falli, fallere, mentiri.* Certum est autem, quod nec de potentia absoluta falli potest: ergo eodem modo non potest fallere; quod item repetit lib. 1. de providentia post medium. Bernardus item serm. de omnibus sanctis: *Deus neque falli, neque fallere potest.* Videantur alij Patres apud Valentiam loco citato, & apud Suarez d. sect. 5. num. 7.

Tertiò probatur ratione, quia mendacium est intrinsecè malum, & ex iis, quæ non sunt mala, quia prohibita, sed prohibita, quia mala, vt suppono ex S. Thom. & aliis infra quest. 110. art. 3. adeo vt nec Deus possit in eo dispensare; adhuc

enim maneret cum sua indecentia, & disconvenientia in ordine ad naturam rationalem; quæ indecentia potissimum oritur ex dedecore, quod natura rationalis afficitur in ordine ad humanum commercium, amittendo veracitatem, & auctoritatem, quam quisque honestus vir conferre debet; vnde meritò mendaces viles reputantur: ex quo fit nullo casu posse mendacium honestari, vt decernitur in cap. super eo, de iuris, vbi dicitur nec pro salvanda quidem vita licere mendacium, quod ipsum refert S. Clemens lib. 3. recognitionum dictum esse à sancto Petro Simoni Mago. Et sanè hæc ratio potissimum habet locum in Deo, nam licet daremus, hominem in aliquo necessitatis casu posse mentiri ad vitandum aliquod malum, quod alia via vitari non poterat: Deus tamen hoc titulo mentiri non posset, quippe qui facillimè posset consequi illum finem sine mendacio. Quare Plato lib. 2. de Republica in fine, cum admittat licere homini mendacium ad vitandum aliquod periculum; Deo tamen id negat propter dictam rationem: quod etiam docuisse Origenem lib. 6. homat. refert Hieronymus lib. 1. contra Rufinum. Huius rationis vim magis examinabimus scilicet sequenti.

Quartò probatur, quia infinita auctoritas in dicendo, & cui summa fides debeatur, est sanè perfectio simpliciter simplex, vt patet à contrario, cum etiam inter homines habeatur pro decore habere talem auctoritatem in dicendo, cui cum formidine credi possit: hæc autem infinita auctoritas non esset in Deo, si aliqua ratione posset mentiri, ergo.

Quintò probari solet, quia si de potentia absoluta posset Deus mentiri, mutaret tota fides scripturæ: credimus enim certissimè illam, quia Deus eam revelavit: quod si Deus posset falsum revelare, meritò formidare possem, an esset falsum: & hoc etiam si Deus reflexe diceret, se in ea nihil falsum, vel de potentia absoluta, revelare: nam hæc etiam reflexio posset esse nobis suspecta propter eandem rationem: ergo, vt nostræ fidei certitudo firma sit, ponenda est in Deo impotentia ad falsum, vt probavi disp. 1.

Ex dictis inferitur primò, sicut Deo repugnat de potentia absoluta mendacium, vel falsitas in sua de assertendo; ita etiam repugnare mendacium, vel falsitatem in promittendo; si v. g. non confiterentur postea facta cum dictis, vel promissis. Hoc etiam non minus constat ex scriptura Numer. 23. vbi de fidelitate agitur: *Non est Deus, quasi homo, vt mentiar, nec vt filius hominis, vt mutetur: dixit ergo, & non faciet; loquutus est, & non implebit;* Psalm. 144. *fidelis Deus in omnibus verbis suis, & sanctus in omnibus operibus suis.* de eadem veritate loquebatur Christus Matth. 24. quando dixit *Calum & terra transibunt, verba autem mea non transibunt;* & Paulus ad Hebr. 6. in illis verbis: *volens Deus abundantiùs ostendere immobilitatem consilij sui; interpretatur insinrandum, vt per dñas res immobiles, quibus impossibile est mentiri Deum, &c. & 2. ad Timoth. 2. ille fidelis permanet: negare se ipsum non potest.* quæ loca superius ponderavimus: & idem habet Deuter. 32. *Deus fidelis, & absque ulla iniquitate iustus & rectus, quasi infidelis, & iniquus futurus esset si promissa non implet.* Vnde meritò Suarez dicta sect. 5. num. 10. dicit, hoc esse omnino de fide: & rationem optimam affert, quia vel Deus promitteret cum animo implendi.

plendi, vel sine illo. Si primum ergo promissum cum ignorantia circumstantiarum noua superuenturæ quæ deobligaret ab obseruanda promissione: & hæc esset in Deo summa imperfectio: si autem nihil ignorauit, & adhuc serio promissum ex animo implendi; non potest animum postea mutare: cum quia sine noua saltem causa vigente non præuisa, promissio, & fides data obligat ex fidelitate, tum etiam quia voluntas quælibet efficax Dei debet sortiri effectum: si ergo Deus habuit semel voluntatem absolutam implendi promissum, non potest postea habere voluntatem contrariam quia prior illa voluntas efficax fraudaretur suo effectui, & quia cum omnis voluntas Dei sit æterna, & ab æterno; habuisset Deus ab æterno duas voluntates efficaces contrarias circa idem obiectum: quod est omnino impossibile. Si verò Deus ab initio non habuit voluntatem implendi, fuit mendax: sicut qui cum iuramento dicit, se aliquid facturum sine animo id faciendi, est periurus, quia affirmat cum iuramento animum, quem non habet. Aliud esset, si non omnino absolute, sed sub conditione saltem implicita Deus aliquid promitteret, vel comminaretur, pro ut comminatus est subuersionem Ciuitatis Ninioitarum, nisi tamen ipsi interim penitentiam egissent; quam conditionem in his prædictionibus contineri, protestatur nobis est Deus ipse Hierem. 18. dicens: *Repent loquar aduersus gentem, & regnum, ut eradicem, & destruiam illud; si autem gens illa egerit penitentiam à peccato suo, penitentiam agam, & ego à malo quod loquutus sum facere eis.* Eodem fere modo intelligitur prædictio facta Regi Ezechie ab Isaia cap. 38. *Dispone domui tue, quia morieris, & non viues.* Sensus enim non erat omnino absolutus, sed solum secundum cursum naturalem, & causas inferiores, vt explicat S. Thomas 1. part. q. 19. art. 7. ad 2.

Neque etiam obstat, quod afferri solet ex Genes. 4. ubi Caino paucienti, & dicenti, *Omnis igitur qui inuenerit me, occidet me:* Respondit Deus, nequaquam fiet; & tamen postea vers. 23. indicatur, quod Cainus occisus fuerit à Lamech. Ad hoc tamen facile respondetur, in primis incertum esse, quod fuerit Cainus ille, quem Lamech occidit. Deinde neque Deus dixit, Cainum non occidendum, sed dixit, *omnis, qui occiderit Cainum septuplum punietur:* & ad eius tutelam, & notitiam huius comminationis: posuit Dominus in Cain signum; ut non interficeret eum omnis, qui inuenisset eum. Videatur Turrianus disp. 3. dub. 2. in 7. obiectione, qui varias interpretationes diuersorum congerit.

Inferitur secundò, sicut per se ipsum Deus mentiri aut fallere non potest, ita nec etiam per alios, qui eius nomine loquantur. Quod esse etiam de fide putat Suarez dicta sect. 5. num. 12. Turrianus verò ubi supra cum Bañes conclus. 3. dicit contrarium affirmare de potentia absoluta, esse erroneum. Et quidem merito, quia si Deus non haberet eandem impotentiam fallendi, aut falsum dicendi per alios, vacillaret auctoritas Scripturæ sacræ, quam per Prophetas, quasi per suos nuncios reuelauit, in quibus familiare est loqui ex parte Dei verbis illis; hæc dicit Dominus: *loquutus est Dominus per Prophetam: factus est sermo Domini ad Prophetam.* Et ideo Luc. 1. & ad Hebr. 1. dicitur Deus loquutus per ora Prophetarum: & in vtroque casu æquè dicitur Deus loqui. Vnde dicitur Deus apparuisse Moyfi, & loquutus

Card. de Lugo de virtute Fidei diuina.

ei fuisse in flamma Rubi, Exod. 3. & tamen Act. 7. Stephanus dixit, loquutum fuisse tunc Deum per Angelum: quia idem est loqui per se ipsum, ac loqui per suum Angelum à se missum, vt eius nomine loquatur.

Rationem autè huius reddit Suarez loco citato quia quoties Deus loquitur per alium, necesse est quòd prius Deus ei loquatur, & suggerat, quæ debet dicere. Vnde ne detur processus in infinitum, debemus deuenire semper ad aliquem, cui Deus immediate loquutus sit; alioquin ille, per quem loquitur Deus, loquatur de suo, si non loquitur ea, quæ accepit à Deo, vel ab eo, qui à Deo accepit. Si ergo repugnat, Deum per se loqui falsum æquè repugnabit loqui falsum per alium; quia semper Deus illud immediate per se alicui loquutus inuenietur. Hæc tamen ratio, vt verum fatear, non videtur mihi omnino solida: quia non videtur vniuersaliter verum, quod quoties aliquis loquitur per alium, debeat ei cessare, & affirmare id, quod vult vt suo nomine loquatur. Potest enim Petrus præcipere suo famulo, vt dicat nomine suo Ioanni aliquid, v. g. se ægrotare, licet famulus sciat, ipsum bene valere, nec Petrus tunc dicit famulo, aut cessatur, se ægrotare, nec hoc vult ei persuadere, sed committit solum vt suo nomine dicat Ioanni, se ægrotare. Imo nec famulus mentietur tunc dicendo, Petrus dicit tibi per me, se ægrotare: hoc enim verissimum est, & famulus in toto rigore loquitur tunc ex parte Domini, & Dominus loquitur Ioanni per suum famulum, cui tamen famulo non dixit Dominus se ægrotare, sed vt nomine suo id diceret Ioanni. Sic ergo posset Deus loqui per alium nobis, licet ille non accepisset à Deo rem, quam proponit, sed solum mandatum proponendi. Non ergo repugnat, Deum loqui falsum per alium ex eo præcisè quod semper Deus debuisset illud idem alicui immediate per se ipsum dicere, & reificari; imò de facto legatus Regis aliqua dicere potest & affirmare Regis nomine, quæ tamen Legatus ipse non credat futura, aut vera; & tamen loquitur tunc propriè Regis nomine, cuius mandatum accepit id Regis nomine dicendi, quia Legatus non affirmat, id verum esse, nec ostendit, se id credere, sed testatur mandatum sibi à Rege, vt id eius nomine dicat: quo casu Rex nulli per se ipsum immediate loquitur obiectum illud, sed solum mediare loquitur alius per suum legatum.

Aliunde ergo reddenda est ratio vniuersalis huius repugnantia in Deo ad loquendum falsum per alios: quia nimirum sicut materialiter se habet, quod quis loquatur vocibus, nutibus, vel scriptura & obligatio veracitatis eadem omnino est quocumque modo quis loquatur, ita prius materialiter se habet, quod quis loquatur immediate per se, vel per nuntium suum: cum nuntius sit merum instrumentum, sicut scriptura, vel alia signa, quibus vtitur, & ideo Dauid appellauit linguam suam *Calamum velociter scribentis.* Eadem ergo est in vtroque casu obligatio veracitatis, quæ solum inclinatur ad non testificandum contra propriam mentem: quod autem quis testificetur mentem suam per voces, per nutus, per scripturam, vel per voces alterius suppositi, quibus ad hunc ipsum finem vti vult, materialiter, & per accidens se habet ad intentum veracitatis. Sic enim in instrumentis & scriptis publicis, quando contrahentes scribere nesciunt, rogant alios, vt eorum nomine subscribant,

scribant, & vtuntur characteribus alienis ad testandam suam mentem, nec minus obligantur ad veritatem & fidelitatem, quam si propria manu subscriberent: quia characteres alieni de eorum mandato facti reputantur pro suis in omnibus, & per omnia. Inconuenientia etiam, quæ sequerentur ex eo, quod per se ipsum posset aliquis mentiri, vel fallere, & turpitudine naturæ rationalis, cui fides non deberetur, & peruersio conuictus, & commercij humani, & alia omnia, quæ sequerentur, si liceret fallere, & mentiri per alios, vt constat, præsertim, cum illi, per quos loquimur, ignorarent, an ea vera essent, vel falsa, & essent omnino immunes à culpa. Vnde veracitas diuina, & infinita eius perfectio, & auctoritas non minus, nec aliter exigit, quod Deus non possit mentiri, vel fallere per alios, quam per se ipsum. Alioquin enim iam Deus non esset fide dignus, quando per alios loquitur, & hoc etiam si nobis omnino constaret, Deum per illos loqui quia possemus merito formidare, an Deus mentiretur, vel falleret; quod totum in magnum dedecus resularet auctoritatis diuinæ. Quare omnia testimonia, & argumenta, quæ probant, Deum non posse mentiri, vel fallere, probant in vniuersum de omni testificatione, & loquutione diuinæ; est autem propriissima testificatio, & loquutio, quæ per alios fit, nec differt, nisi materialiter sub eodem genere, vel specie à loquutione immediata: & ideo cui prohibetur communicare cum excommunicato, vel illum alloqui, non minus censetur prohibita communicatio, vel alloquutio mediata per nuntium, quam immediata, quia vtræque est vera, & propria communicatio, & alloquutio.

SECTIO III.

Argumenta contra doctrinam præcedentem dissoluntur.

³⁰
Obiectio 1.
x Scriptura
Contra supra positam doctrinam sunt aliquæ obiectiones: Prima ex Scriptura, vbi sæpè dicitur Deus decipere. *Jerem. 20. Ezech. 14. 3. Reg. ultimò, & alibi.* Verum in prædictis locis verbum *decipere*, sumitur permissiue, quatenus Deus permittit aliquem decipi in pœnam peccatorum. Deinde afferuntur alia plura loca, in quibus, vel Deus ipse vel aliæ personæ sanctæ videntur mentiri. Caterum quod attinet ad Deum, omnia loca habent manifestè veram explicationem, quam tamen singulis locis tradere pertinet ad Scripturæ interpretes. Quod verò attinet ad alias personas non est inconueniens, eas aliquando leue mendacium commisisse; præsertim quod aliquando ex inaduertentia, vel ignorantia potuerunt excusari: plures tamen eorum loquutiones explicantur à Patribus in vero sensu saltem figurato. Videatur Valentia *vbi supra dicto puncto 3. & Turrianus dict. disp. 3. dub. 2.* qui multa congerit.

³¹
Obiectio 2.
Secundò obiicitur, quia Deus se solo potest producere in intellectu hominis habitum, vel actum erroris, cum sit effectus creatus; tunc autem medio illo habitu, vel actu Deus testificaretur falsum, ergo mentiretur.

Occasione huius obiectionis solet hic disputari, an possit Deus se solo producere habitum,

vel actum erroris in intellectu. Quod tamen ad præsens iñstitutum necessarium non est, nam licet id fieri possit, non sequitur Deum per illum habitum, vel actum formaliter loqui. Ratio autem ex dictis *disp. 1.* desumitur vbi diximus, de ratione loquutionis esse, quod per illam loquens manifestet alteri obiectum prout in sua mente, scilicet manifestando simul esse in sua mente, & ordinando illud obiectum ad alterum: quare licet Deus produceret actum erroris in meo intellectu, non loqueretur, neque illa esset vox Dei; non enim produceret à Deo volente ordinare illud obiectum ad me, & manifestare mihi se illud habere in mente; ergo non esset loquutio Dei.

Dices, ponamus actum erroris, quo quis iudicet, cælum esse lapideum, v. g. & simul iudicet Deum ordinare hoc obiectum ad me: vtrumque quidem falsò: tunc sanè Deus loqueretur per istum actum, quia producit illum vt communicet mihi suum effectum formalem; scilicet manifestare mihi cælum esse lapideum, & hanc esse Dei mentem ad me ordinatam. Aliqui dicunt, adhuc illam non fore loquutionem Dei, quia non manifestaret Dei mentem, Deus enim non habet talem mentem, aut cognitionem. Sed contra, quia non est de ratione loquutionis, quod exprimat verè mentem loquentis, sed quod exprimat eam verè, vel falsò: ille autem error exprimeret, licet falsò, mentem Dei. Quod si repugnat diuinæ loquutioni exprimere mentem simulatam Dei, et hoc fiet, repugnare Deo producere illum actum erroris, quia per illum exprimeret falsò, & simulatè suam mentem. Fateor ergo, hunc actum erroris secundo loco adductum, si debito modo representet, repugnare quod à Deo immitatur in intellectu, quia esset loquutio Dei falsa, quod repugnat, quod latius explicabitur *sect. seqq.*

Caterum, si fermo sit de actu erroris, quo solum iudicem cælum esse lapideum, v. g. non video; cur repugnet produci à solo Deo, quicquid dicat P. Suarez *disp. 44. Metaph. sect. 13. num. 17.* & P. Granado *in 1. 2. tract. 6. de peccatis disp. unica sect. 5.* & Salas *2. tom. in 1. 2. tract. 13. disp. 1. sect. 3. num. 33.* & P. Coninch. *dicta disputat. 10. dub. 2.* qui etiam negat id fieri posse, quamuis homo non intelligeret per illum actum à solo Deo productum. Nobiscum tamen sentit Vasquez *in 1. 2. disp. 90. n. 11.* Hurtado *hic disp. 18. sect. 6. subsect. 1.* Ratio autem est, quia in eo casu Deus non mentiretur, nec loqueretur per illum actum: quod autem sit causa erroris, non repugnat, quia error non est malus moraliter, sed physice, sicut aliæ qualitates, quas Deus cause in homine, licet sint malæ ipsi homini, imò errorem causat Deus verè & propriè, quando homo per causas secundas naturales, & necessarias decipitur; nam qui causat id ex quo necessario sequitur aliquis effectus, dicitur propriè causare errorem in homine, cur non poterit se solo: in neutro quidem casu error est malum culpæ, sed pœnæ.

Dicunt, hoc repugnare cum infinita veritate Dei, sicut cum infinita sanctitate repugnat velle, aut causare peccatum hominis. Sed contra, quia non repugnat cum infinita vita Dei velle mortem hominis, nec cum infinita scientia Dei velle ignorantiam hominis; ergo nec cum infinita veritate Dei velle errorem hominis, nam sicut per mortem vel ignorantiam nostram Deus non moritur, nec ignorat: ita nec per errorem nostrum Deus